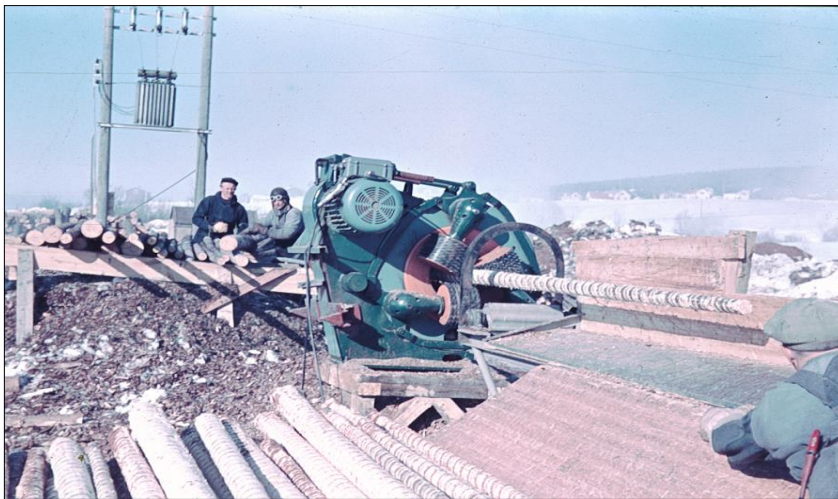

SVANÖAVLÄGGET I HARADS

Av Thorbjörn Enberg, Harads

1953 på vintern byggdes en barkmaskin upp nere vid älven nedanför Svanös kassörsbostad, där nu Britta och Kent Lindvall bor. Det var svinkallt, när de började. Eugen Öström minns att det var -40° den första dagen. Det var skogsbolaget Svanö AB, som gjorde storsatsningen. Idén kom ursprungligen från Sundsvall, där någon mekanisk firma kommit på denna förbättring av hanteringen.

Men varför gjorde man då detta? Jo, det var så att det frodvuxna klenvirket tenderade att sjunka under flottningen utefter älven. Virket skulle ju till sorteringen i Sunderbyn. I och med barkningen blev virket torrare, och man kunde rädda det mesta ned till mottagningsstationen.

Maskinen, som syns på bilden, hette Cambio 60 och fanns uppställd i tio år till 1963. Den hade en egen generator för ström till maskinen.

Virket som barkades kom från de egna skogarna i grannskapet. Dessa fanns på båda sidor av älven

såsom Skattläggningen, Åkerby-Österby, Strömbacka, Bovallen Kölen m fl skiften. Arealen ges i flera siffror. En person gissar på 50 000 hektar och en annan på 41 000 hektar.

Helstammar lastas på bilden. Det var både tall och gran, som barkades. Om det kom med björk, skickades den till Östbergs såg i Lakaträsk.

Arbetet pågick året om med något mindre uppehåll på vårkanten.

Bemanningen var 4-5 personer. Vi känner till, att personer som Arne Nilsson, Ivar Engström, Bertil Pettersson och Albin Viklund jobbade där.

Den gröna traktorn, som Arne syns i, var troligen hans egen. Den var därmed inhyrd.

Inflödet av virket sköttes om av olika åkare. Här syns Georg Anderström med sin lastbil. Även Ingvar Renberg körde virke till barkningen.

På bilden till vänster syns lastning ute i skogen av de helstammar, som sedan kapades och barkades. De barkade stockarna lades upp på tork i stora högar i korsvisa lager för genomluftning och torkning.

Hela strandområdet utanför Ramdals festplats fylldes med barkat virke.

När det var dags för flottning, flyttades virket ut i vattnet med hjälp av traktorerna. Eugen Öström berättar, att de kom på en metod med att kunna "skjuta ut" en hel hög med hjälp av traktorn. Därmed kortades flottläggningstiden avsevärt. En olägenhet med detta uppstod i stället nere vid Sunderbyn, när högarna skulle isärtas i samband med omhändertagandet.

Det fanns ytterligare en barkningsmaskin uppsatt uppe i Norrsand ovanför Edefors. Där jobbade Börje Hylander och Eilert Karlsson m fl.

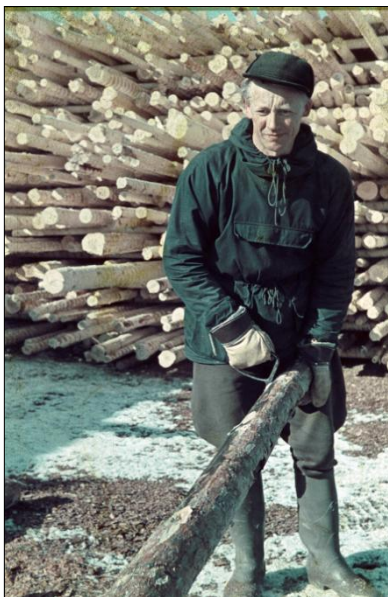

1957 köpte Svanö tre egna bilar samt en större Michigan traktor. Chaufförer på dessa var bröderna Johansson från Svartlå, dvs. Sölve, Vigner och Göte. Även Åke Wallström körde lastbil och traktor.

En annan nymodighet, som inte finns beskriven i dessa bilder, är hanteringen av helstammar på

samma avlägg. Curt Lundgren berättar, att kapen sattes upp 1962 och fungerade fram till dess att flottningen upphörde 1974. Curt jobbade själv där i elva år. även Eugen Öström, Eilert Karlsson, Lloyd Hallin och en finländare, som hette Julenki m fl jobbade på kapen.

Här handlade det om kapning och barkning av helstammar. Dessa drevs ned på bl a Haradskölen i årtal med speciella traktorer – Timberjack. Dessa traktorer drog ned hela stammar till en bilväg, och lastbilar, specialutrustade för långa träd, transporterade dem till avlägget vid kapstationen. Sigvard Mattsson och Ingvar Renberg var två åkare i denna hantering.

Arbetsledaren Börje Engström

Loyd Hallin mätte grovlek med klave och ropade måttet till sin kollega. Denne kunde då öppna rätt fack för stocken. Kapmaskinen var av typen Morenius. Kapningen förekom på flera ställen och man kunde flytta en hel anläggning för att komma närmare avverkningsplatsen.

Hela hanteringen följdes med nyfikenhet av intresserade för utveckling av skogsbruket. Vid ett tillfälle skulle Svanös ägare, konsulinnan Ekman, komma på besök till Harads. Det putsades och fejdades inför det stora besöket. Förvaltare Kjell Wallmark hade bråda dagar. Bl a sattes det upp flaggstänger från vägen till Näsudden. Så kom den stora dagen och konsulinnan anlände i päls och med långa vita handskar. Hon följde med stort intresse arbetet och förundrades över nymodigheten. För att lättare förstå sorteringen efter grovlek ville hon gå fram ända till maskinen. Det avråddes hon, med hänvisning till risken att få märkfärg på de fina kläderna. Man märkte nämligen stockarna med 1, 2 eller 3 prickar beroende på trädsort m m. Konsulinnan gav sig inte, utan tog närkontakt med maskinen och blev nedfläckad av gul färg på sina fina byxor. Dock avfärdade hon incidenten med att hon lätt kunde skaffa nya byxor, så ingen skulle känna sig ledsen över detta.

Loyd Hallin och Eugen Öström

Källor:

Intervjuer med Eugen Öström, Loyd Hallin och Kurt Lundgren 2008-12-11